

CZECH

2025/26

COOPERATOR

DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČESKÉ REPUBLIKY

DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČESKÉ REPUBLIKY

Těšnov 5, 110 01 Praha 1

VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ DAČŘ

PŘEDSTAVENSTVO DAČŘ

DOZORČÍ RADA

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH SPOTŘEBNÍCH DRUŽSTEV

Předseda: Ing. Pavel Březina
Tel.: 224 106 217
U Rajské zahrady 3/1912
130 00 Praha 3

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH BYTOVÝCH DRUŽSTEV

Předseda: Ing. Jan Vysloužil
Tel.: 241 087 303
Podolská 50
147 00 Praha 4 – Podolí

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH VÝROBNÍCH DRUŽSTEV

Předseda: Ing. Leo Doseděl
Tel.: 222 245 915
Václavské náměstí 21
113 60 Praha 1

ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ ČESKÉ REPUBLIKY

Předseda: Ing. Martin Pýcha
Tel.: 224 225 730
Hybernská 38
110 00 Praha 1

CZECH COOPERATOR 2025/26

OBSAH

1. ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY PŘEDSTAVENSTVA DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČR ING. MARTINA PÝCHY	1
2. AKTUÁLNÍ INFORMACE Z ČINNOSTI ČLENSKÝCH SVAZŮ DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČR	2
• Svaz českých a moravských spotřebních družstev	2
• Svaz českých a moravských výrobních družstev	4
• Svaz českých a moravských bytových družstev	7
• Zemědělský svaz ČR	10
3. AKTUÁLNÍ INFORMACE Z ČINNOSTI DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČR	13
• Mezinárodní rok družstev a Družstevní konference	13
• Ocenění studentské práce	13
4. STŘÍPKY Z HISTORIE	14
• Družstvo rozhledny na Petříně	14
• Samuel Jurkovič – 230 let od narození	16

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČR ING. MARTINA PÝCHY

Uplynulý rok 2025 vstoupí do historie českého družstevnictví jako období, kdy se dlouhá tradice potkala s novou dynamikou. Když Organizace spojených národů vyhlásila rok 2025 Mezinárodním rokem družstev, přijali jsme to nejen jako ocenění modelu, který obstál ve všech krizích moderní doby, ale také jako výzvu. Výzvu k tomu, abychom družstva představili jako moderní a životaschopnou odpověď na otázky, které dnes trápí českou ekonomiku i naši společnost: dostupnost bydlení, stabilita cen potravin, budoucnost práce, udržitelnost regionů či kvalita výroby.

Když jsme se v červnu sešli ve Fantově sále na pražském Hlavním nádraží, bylo cítit, že družstevnictví v Česku zdaleka není jen pozůstatkem minulosti. Naopak – je to model, který se ukazuje být mimořádně aktuální. Družstva v současnosti vyrábějí špičkové potraviny, provozují nejmodernější samoobsluhy 24/7, spravují stovky tisíc bytů, vytvářejí pracovní místa pro lidi se zdravotním znevýhodněním, investují do digitalizace a rozvoje venkova. To není nostalgie – to je budoucnost, která už začala.

Během letošního roku jsme si znovu připomněli, že družstva nejsou jen ekonomickými subjekty, ale i nositeli hodnot, o které se společnost může opřít v časech nejistoty. Právě to zdůrazňovali i představitelé veřejného života, kteří na našem slavnostním setkání vystoupili. Všichni ocenili, že družstva přinášejí do ekonomiky stabilitu, odolnost a férovost. Jinými slovy: družstva jsou tam, kde nestačí jen trh.

Jako předseda Družstevní asociace mám radost, že jsme letos mohli poukázat nejen na naši historii – od Pražské záložny z roku 1847 až po družstva, která se podílela na vybudování Národního divadla či Petřínské rozhledny, ale také na moderní projekty, které dnes určují směřování jednotlivých odvětví. V zemědělství sílí význam obytných družstev, která zvyšují vyjednávací sílu farmářů a umožňují jim podíl na ziskovosti celého potravinového řetězce. V obchodě družstva COOP představují nejviditelnější příklad modernizace maloobchodu, a přitom zůstávají oporou pro venkovské oblasti. V oblasti bydlení představují bytová družstva jednu z mála strukturálních odpovědí na dlouhodobě rostoucí náklady na bydlení. Výrobní družstva zase dokazují, že ekonomická úspěšnost může jít ruku v ruce se silnou sociální rolí.

Rok 2025 také ukázal, že družstevnictví má v Česku velký nevyužitý potenciál. Aby jej bylo možné naplnit, je zapotřebí dvou věcí: odvahy zespodu a partnerství shora. Naši členové odvahu mají – zakládají nová obytná družstva, investují do technologií, obnovují výrobní kapacity, vzdělávají nové členy, sdílejí zkušenosti a inspiroují se příklady z Dánska, Německa či Francie. Teď je třeba, aby jejich úsilí doprovázela také vyvážená legislativa, nižší byrokracie a ochota státu i samospráv vnímat družstva jako legitimní a spolehlivé partnery. Jak jsem řekl při zahájení Mezinárodního roku družstev: „Děkujeme za podporu na papíře. Teď ji pojďme proměnit v realitu.“

Družstevní asociace se v roce 2025 věnovala nejen prezentaci družstevnictví veřejnosti, ale i konkrétní práci na obhajobě podmínek pro naše členy – ať už v oblasti zemědělské politiky, bytové legislativy, daňových otázek, energetiky nebo sociálního podnikání. Čeká nás ještě mnoho práce, ale základy jsou pevné: silná členská základna, rostoucí zájem veřejnosti o družstevní model a pozitivní příklady, které dokazují, že družstva umí být inovativní, efektivní i společensky odpovědná.

Když se dívám na uplynulý rok, vidím jasný trend: družstva nejsou minulostí – možná jsou přesně tím, co budeme jako společnost potřebovat v budoucnosti ještě víc než dnes. Ať už jde o stabilitu pracovního trhu, udržitelnost krajiny, dostupnost bydlení, bezpečnost potravin nebo podporu regionů.

Věřím, že rok 2026 bude pro družstevnictví obdobím dalšího růstu a že společně dokážeme využít potenciál, který nám dává jak tradice, tak současná poptávka po férovém, demokratickém a odolném modelu podnikání.

Děkuji vám všem za práci, kterou pro družstva i jejich členy odvádíte.

S úctou
Martin Pýcha
předseda Družstevní asociace ČR
předseda Zemědělského svazu ČR

AKTUÁLNÍ INFORMACE Z ČINNOSTI ČLENSKÝCH SVAZŮ DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČESKÉ REPUBLIKY

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH SPOTŘEBNÍCH DRUŽSTEV (SKUPINA COOP)

text: Mgr. Tereza Kejzlarová

Spotřební družstva Skupiny COOP s ryze českým kapitálem, sdružená ve Svazu českých a moravských spotřebních družstev, se dlouhodobě řadí mezi největší maloobchodní prodejce v České republice. Díky svým výkonům se stabilně drží kolem 7. pozice na trhu. Ve své působnosti se spotřební družstva dlouhodobě soustřeďují na podporu tuzemských a regionálních výrobců a dodavatelů, čímž současně podporují i regionální zaměstnanost.

Mnohá družstva jsou držiteli významných ocenění za kvalitu a realizují vlastní programy na podporu regionálních potravin. V mnoha regionech jsou právě spotřební družstva největšími zaměstnavateli. Prodejny COOP tak na domácím trhu nabízejí největší zastoupení regionálních výrobků a v mnoha obcích nabízejí široké množství služeb místním obyvatelům. Jednotlivá spotřební družstva také investují do rozvojových projektů a modernizace maloobchodní sítě. Jako jedni z mála v České republice provozují modulární prodejny, automatické čerpací stanice či např. vesnické kavárny spojené s prodejnou. Významný je také rozvoj velkoobchodních skladů a logistiky, která zajišťuje zásobování rozsáhlé sítě prodejen družstev.

Svaz českých a moravských spotřebních družstev je zájmové sdružení právnických osob. Hájí zájmy členských družstev ve vztahu ke státním orgánům, reprezentuje je v České republice i v zahraničí. Samostatně, jakož i v rámci svého členství v odvětvových a odborných organizacích a institucích prosazuje jejich zájmy a potřeby.

31. 12. 2024:

počet členů: 90 868 osob

počet prodejen: 2357

maloobchodní obrát: 35 064 mil. Kč

Členská družstva vystupují pod společnou značkou COOP, která je tak největší sítí prodejen potravin v České republice. Více než 400 prodejen potravin je začleněno do maloobchodních řetězců COOP TUTY, COOP TIP, COOP TERNO a COOP DISKONT. Kromě obchodní činnosti provozuje Svaz českých a moravských družstev také osm středních odborných škol, manažerský institut nebo mobilního virtuálního operátora COOP Mobil.

V roce 2025 se aktivity Skupiny COOP výrazně odvíjejí od tématu Mezinárodního roku družstev. Valné shromáždění OSN vyhlásilo rok 2025 Mezinárodním

rokem družstev (IYC 2025), aby zdůraznilo význam družstev pro udržitelný rozvoj. Téma „Družstva budují lepší svět“ připomíná jejich přínos v sociální, ekonomické i environmentální oblasti a jejich roli při naplňování cílů udržitelného rozvoje OSN. IYC 2025 navázal na úspěch předchozího mezinárodního roku družstev z roku 2012 a byl provázen celosvětovými akcemi, včetně oficiálního zahájení na konferenci ICA v Novém Dillí. Delegáti ze sta zemí se zde shodli na čtyřech prioritách: posílení družstevní identity, vytvoření podpůrného prostředí, rozvoj vedení a budování udržitelné budoucnosti.

Hlavním cílem mezinárodního roku je zvýšit povědomí o přínosech družstev, podporovat jejich růst a zajistit příznivé legislativní podmínky. Důraz je kladen také na zapojování mladé generace prostřednictvím vzdělávání a vedení.

V České republice má družstevnictví dlouhou tradici, zejména v oblasti spotřebních družstev. Síť COOP je klíčovým poskytovatelem služeb na venkově, kde často představuje jediný dostupný obchod. Kromě obchodu COOP aktivně posiluje místní komunity zaváděním automatizovaných prodejen 24/7, podporou regionálních dodavatelů či pomocí při krizových situacích, jako byly povodně v roce 2024. Důležitou roli hraje také v udržitelnosti – renovuje prodejny s důrazem na energetickou úsporu a podílí se na recyklaci baterií a elektroodpadu, kde např. v roce 2023 dosáhl nejvyššího podílu v ČR.

V rámci sociální odpovědnosti COOP zlepšuje dostupnost služeb na venkově, například poskytováním výběru hotovosti na pokladně nebo podporou charitativních projektů typu Sběrka potravin. Svými aktivitami přispívá k ekonomické stabilitě i soudržnosti venkovských komunit, v souladu s hodnotami, na nichž družstva historicky stojí.

V průběhu roku byly u příležitosti oslav Mezinárodního roku družstev uspořádány tři významné akce. Začátkem června připravila Družstevní asociace ČR slavnostní konferenci, která se konala v reprezentativních prostorách historického Fantova sálu na ražském Hlavním nádraží a přilákala řadu zástupců státní správy, mezinárodních institucí i členských družstev. V říjnu následovala vůbec první konference CEO spotřebních družstev Evropy pořádaná v České republice, která se uskutečnila na zámku Zbiroh a stala se impulzem k zahájení společné obchodní spolupráce v rámci Evropy. Závěrečnou akcí roku bylo Setkání se starosty v Jeseníku, věnované podpoře regionu rok po ničivých povodních. Spotřební družstva Skupiny COOP zde společně s partnery představila možnosti, jak udržet obchodní obslužnost ve venkovských oblastech.

V roce 2025 i nadále probíhal rozvoj sítě automatizovaných prodejen 24/7 a ke konci roku jich bude v provozu již téměř 100. Jedná se o samoobslužné prodejny, které po běžné otevírací době fungují dále, ale již bez personálu, a prodejna je tak v provozu 24 hodin denně 7 dní v týdnu. Hlavními cíli prodejen tohoto typu jsou zejména naprostá časová svoboda zákazníka, nižší provozní náklady, a tím možnost udržení prodejen, které často představují místo pro setkávání místních

obyvatel. K nákupu potřebuje zákazník jen speciální mobilní aplikaci a bankovní identitu. Platba pak probíhá bezhotovostně na samoobslužných pokladnách.

Prodejna je zabezpečena proti krádežím několika způsoby – jednak je každý zákazník jednoznačně identifikován prostřednictvím bankovní identity, dále je prostor prodejen kompletně pokryt kamerovým systémem a prodejna je napojena na pult centrální ochrany (PCO), přičemž při každém vstupu zákazníka do prodejny je systém aktivován. Na některých automatizovaných prodejnách je navíc instalován systém umělé inteligence (AI), který je pomocí kamer schopen identifikovat v reálném čase podezřelé chování zákazníka a upozornit na něj personál prodejny či pracovníky PCO. Systém navíc funguje na principu strojového učení, kdy si zaznamenává množství situací a jejich označení a na jejich základě pak vyhodnocuje další chování zákazníků. Kromě predikcí krádeží se AI využívá i na dalších místech na prodejně, jako jsou například chytré samoobslužné pokladny, které umí rozpoznat položky ovoce a zeleniny.

V současné době vznikají automatizované prodejny dvojího typu, a to městské a vesnické. Ve městech je cílem zlepšení komfortu zákazníka prodloužením otevírací doby prodejny, a prodejna většinou funguje v normální otevírací době s personálem a až poté přepíná do automatického režimu. Zákazníci zde často kupují spíše doplňkový sortiment. V prodejnách vesnického typu

je cílem udržení obchodní obslužnosti venkova, kde prodejny běžně zavírají z důvodů vysokých nákladů na zaměstnance. Tyto obchody pak mohou omezit otevírací dobu s personálem, popř. fungovat úplně bez personálu, a jsou tedy bezobslužné. Zákazníci zde nakupují plný sortiment zboží. Tyto prodejny označované jako „COOP Partner“ často vznikají jako franšizové ve spolupráci s obcemi, kde provoz, údržbu či náklady na energie hradí obec, COOP pak má na starosti objednání a dodávání zboží.

Zejména tento typ spolupráce byl rozvíjen v roce 2025 nejvíce, neboť o 24/7 prodejny je ze strany obcí velký zájem. Vznikaly však i automatizované prodejny na unikátních místech, jako je např. univerzitní kampus či letiště. Nově byl spuštěn také pilotní projekt 24/7 prodejen COOP na čerpacích stanicích.

Po téměř čtyřech letech provozu vyzkoušelo automatizované prodejny už tisíce zákazníků. Jejich tržby po zavedení nové technologie vzrostly podle statistik o v průměru 10 % a např. na jižní Moravě obliba vzrostla ještě výrazněji – na prodejně v Lednici vzrostl v létě meziroční obrát z nákupů bez obsluhy o 40 % a počet zákazníků byl o 120 % vyšší než ve zbytku roku. Automatizované prodejny šetří část mzdových nákladů spojených s delší otevírací dobou a přináší zcela nový komfort. COOP proto plánuje počet těchto prodejen dále rozšiřovat, přičemž se osvědčily i v menších obcích a bez problémů je využívají i senioři.

PRODEJNA COOP V NEMOCNICI RAKOVNÍK

Personál, pacienti či návštěvníci rakovnické nemocnice si nově mohou nakupovat potraviny kdykoliv. K nákupu v zrekonstruovaném obchodě COOP postačí jen chytrý mobil se speciální aplikací a platební karta. Jde o vůbec první nasazení technologie automatizovaného obchodu v prostředí nemocnice.

Obchod COOP v nemocnici funguje již několik let. Nyní však prošel rekonstrukcí a je vybaven technologií umožňující nákup bez lidské obsluhy v režimu 24/7. Obchod v rakovnické nemocnici provozuje Jednota SD Rakovník, která je součástí Skupiny COOP. „S provozováním automatizované prodejny máme pozitivní zkušenost. První takový obchod jsme otevřeli v Roztokách u Křivokláta v roce 2024. Obchod s neomezenou otevírací dobou se perfektně hodí také do nemocničního prostředí, kde vnímáme, že právě tento typ prodejny je skvělou odpovědí na charakter provozu a z něho plynoucích potřeb zákazníků,“ říká Aleš Polcar, obchodní ředitel Jednoty SD Rakovník.

Doposud měl obchod jen omezenou otevírací dobu, ve všední den obchod zavíral ve 14:30, v sobotu v 10:00 a v neděli měl zavřeno. Podle Aleše Polcara bude lidská obsluha v obchodě i nadále přítomná v rámci běžné otevírací doby, po jejím skončení se už ale zákazníci obslouží sami. Prostor nemocnice je přizpůsoben i sortimentu obchodu, který se kromě běžné nabídky sortimentu food kategorie a částečně i nonfood kategorie zaměřuje na lahůdky, zákusky, obložené bagety, čerstvé pečivo apod.

Nový způsob prodeje vítá i vedení nemocnice. „Jsme rádi, že zaměstnanci, pacienti či návštěvníci nemocnice budou nyní moci nakupovat kdykoliv. Po zavírací době obchodu byla doposud možnost si nakoupit jen v různých automatech, teď nebude problém zastavit se třeba během noční směny pro čerstvé potraviny,“ říká k otevření obchodu MUDr. Ondřej Dostál, MBA, jednatel rakovnické nemocnice.

JESENÍK MÁ PRVNÍ AUTOMATIZOVANOU PRODEJNU

Jeseník se nově pyšní prodejnou, která mimo běžnou otevírací dobu funguje bez personálu. Za automatizovaným provozem prodejny COOP stojí moderní technologie, která umožní zákazníkům se sami obsloužit díky kombinaci platební karty, bankovní identity a speciální aplikace v mobilních telefonech.

Provozovatelem kompletně zrekonstruované prodejny v Lipovské ulici je COOP KONZUM, družstvo, které se nedávno sloučilo s Jednotou Zábřeh. Podle Miloslava Hlavsy, ředitele družstva, jde už o celkem sedmnáctou automatizovanou prodejnu družstva.

„Koncept automatizovaného provozu se ukazuje být řešením pro celou řadu druhů prodejen. Máme s ním dobré zkušenosti na vesnicích, v malých městech a turistických lokalitách. Pro zákazníky tento koncept znamená, že si nakoupí velmi jednoduše a prakticky kdykoliv. Nově tedy nebude problém pro obyvatele Jeseníku si třeba v neděli večer zaběhnout pro zapomenutou položku nebo si nakoupit čerstvé potraviny při pozdějším návratu z práce. Určitě očekáváme také zájem turistů,” říká Miloslav Hlasa, ředitel družstva.

Družstvo COOP KONZUM se dlouhodobě věnuje prodeji regionálních potravin a zákazníci mohou proto využít v zrekonstruované prodejně třeba pivovárku s nabídkou piv ze čtyř místních pivovarů nebo koutek speciálně věnovaný potravinám z blízkého okolí.

„Doposud prodejna zavírala v pracovní dny v šest hodin a o víkendech měla otevřeno jen dopoledne. Nyní zákazníci budou moci každý den nakupovat od pěti od rána až do půlnoci, takže podstatně zvýšíme zákaznický komfort bez nárůstu mzdových nákladů,” vysvětluje koncept Miloslav Hlasa.

Během běžné otevírací doby budou mít zákazníci v prodejně k dispozici i kavárnu. Prodejna je propojena také s e-shopem a zákazníci si na jejich pokladnách mohou vyzvedávat hotovost.

„Nová prodejna v Jeseníku ukazuje směr, kterým s našimi obchody jdeme. Automatizovaný prodej přináší inovace do regionů a z našich obchodů se stávají pomyslná centra služeb, která nabízejí mnohem více než jen čerstvé potraviny. Zejména v menších obcích může automatizace přinést záchranu vesnických obchodů, díky jejichž existenci není potřeba za každým nákupem složitě cestovat. Automatizované prodejny nyní otevíráme i ve spolupráci s obcemi,” vysvětluje Lukáš Němčík, místopředseda Skupiny COOP pro služby.

Jesenická prodejna je v pořadí už 85. automatizovanou prodejnou COOP, koncept přebírají další sítě a nachází uplatnění i v zahraničí. V blízké době se na podobnou prodejnu mohou těšit například zákazníci v Petrovicích nedaleko Lanškrouna či v Tisové u Vysokého Mýta.

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH VÝROBNÍCH DRUŽSTEV

text: Mgr. Rodan Svoboda

Svaz českých a moravských výrobních družstev naplňoval v roce 2025 své poslání podporovat podnikání členských výrobních družstev a prosazovat jejich společné zájmy, a to ve všech rovinách podnikatelského prostředí. Jako jeden z nejvýznamnějších zaměstnavatelských svazů v České republice zastupoval výrobní družstva při jednáních s vládou, ministerstvy a ostatními státními a veřejnými institucemi a zároveň jim poskytoval komplexní odborný servis a pomáhal řešit aktuální výzvy.

Podnikání členských výrobních družstev a většiny výrobních firem v České republice i nadále ovlivňují přetrvávající problémy, z nichž na předním místě můžeme jmenovat oblast energetiky, a to nejenom vysoké ceny energií. Svaz této problematice věnuje značnou pozornost, vedle zajišťování výhodných společných nákupů energií podporuje členská družstva v investiční činnosti do obnovitelných zdrojů energie, a to i prostřednictvím poskytování úvěrů na financování nákladů spojených s jejich pořízením. Nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců na trhu práce je dalším dlouhodobým problémem, který byl spolu s výrazným růstem mezd jedním z prvních důvodů, proč se mnohá z výrobních družstev odhodlala k automatizaci výroby. V současnosti se v celé řadě členských družstev uplatňují ve výrobním procesu robotické linky, dokonce jedno z nich tato robotická pracoviště přímo dodává. Svaz členská družstva v zavádění technologických inovací a automatizaci výroby podporuje, protože zavádění inovací do výroby bylo dříve možná výhodou, ale dnes se stává naprostou nutností. V posledním období tak byl pro družstva připraven nový úvěr na podporu investic i v této oblasti.

V rámci jednání s vládou a veřejnými institucemi Svaz usiluje o vytvoření co možná nejlepších podmínek pro podnikání malých a středních podniků a výrobních družstev. Ve spolupráci s dalšími zaměstnavatelskými svazy a asociacemi sdruženými v Konfederaci zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR (KZPS ČR), zastupujícími jednotlivé sektory hospodářství, zpracoval společné návrhy a požadavky do programů politických stran pro ložiské podzimní volby do Poslanecké sněmovny PČR. Ve svých návrzích se Svaz zaměřil na oblasti, které jsou jeho dlouhodobými prioritami a jsou rovněž klíčové i pro jeho členská družstva. Patří mezi ně zejména podpora malých a středních podniků, jejich investičních aktivit a pronikání na zahraniční trhy; snižování administrativní zátěže; minimalizace dopadů transpozice směrnic EU nebo systémová podpora zaměstnavatelů osob se zdravotním postižením (OZP).

Právě zmíněná podpora zaměstnávání OZP, která je s výrobním družstevnictvím historicky silně spojena, patří mezi zásadní oblasti činnosti Svazu. V současné době Svaz sdružuje téměř 40 výrobních družstev, jež zaměstnávají přes 50 % OZP a plní důležitou sociální roli v uplatnění hendikepovaných na trhu práce. Svaz prostřednictvím svého odboru zaměstnanosti OZP a ve spolupráci s dalšími organizacemi zastupujícími zaměstnavatele OZP, zejména Asociací zaměstnavatelů zdravotně postižených ČR, aktivně zasahoval do legislativního procesu a vývoje zákonů, nejenom z oblasti zaměstnanosti, a inicioval jednání o navýšení příspěvku na podporu zaměstnávání OZP a uzákonění jeho automatické valorizace. Po celé předchá-

zející volební období pokračoval ve snaze vyvolat jednání také o změně v systému podpory zaměstnávání OZP. V posledních měsících Svaz usiloval o řešení situace s krácením příspěvků pro zaměstnavatele OZP ze strany úřadů práce.

V rámci podpory podnikání členských družstev patřilo i v roce 2025 mezi stěžejní činnosti poskytování profesionálních služeb. Odborní pracovníci Svazu poskytovali členským družstvům zejména právní, finanční a daňové poradenství, poradenství v oblastech ekologie, výše uvedeného zaměstnávání OZP, ale i podporu marketingu a obchodu. V loňském roce zorganizoval Svaz společně se Svazem českých a moravských spotřebních družstev v pořadí již druhé jednání zástupců výrobních družstev s vedením organizace COOP Centrum, jež zajišťuje centrální nákup pro prodejny spotřebních družstev v oblasti Čech, a zástupci regionálních poboček COOP. Záměrem těchto jednání, kulatých stolů, je v obecné rovině přispět k budování dlouhodobých obchodních vztahů mezi výrobními a spotřebními družstvy, zvýšit počet výrobních družstev zapojených do sítě COOP i objem jimi dodávaného zboží. V závěru roku byl zorganizován také kulatý stůl se Svazem českých a moravských bytových družstev, na kterém byly prezentovány nabídky členských družstev pro rekonstrukce družstevních bytů a domů.

S poradenstvím je přímo spojena organizace prezenčních i on-line vzdělávacích akcí a školení pro zaměstnance družstev, o které je tradičně velký zájem. Svaz reagoval na aktuální požadavky družstev a zorganizoval např. webinář k problematice EUDR (nařízení EU 2023/1115) nebo seminář k novému zákonu o kybernetické bezpečnosti. Mezi velmi úspěšné patřily také semináře k daňové nebo mzdové problematice. V loňském roce Svaz rovněž pokračoval v realizaci on-line jazykových kurzů pro zaměstnance družstev.

Do oblasti podpory podnikatelské činnosti členských družstev patří realizace společných účastí na předních českých i zahraničních výstavách a veletrzích. Zejména kontrakční veletrhy určené pro odbornou veřejnost představují pro výrobní družstva důležitou formu propagace a komunikace se stávajícími i potenciálními zákazníky. Družstva se v roce 2025 pod záštitou Svazu zúčastnila mezinárodních veletrhů elektrotechniky AMPER v Brně, hračkářského průmyslu Spielwarenmesse v německém Norimberku a agrosalonu Země živitelka v Českých Budějovicích. Společnou účast na zmíněných veletrzích v loňském roce doplnila prodejní výstava Czech Food Expo 2025 v Českých Budějovicích a Svaz rovněž podpořil individuální účasti členských družstev na dalších výstavách a veletrzích. V průběhu roku byly realizovány dvě tradiční prodejní akce výrobků členských družstev v sídle Svazu v Praze, které navštěvuje stále více zákazníků.

Svaz členským družstvům rovněž zajišťuje společné nákupy pohonných hmot, využití operativního leasingu, pojištění od Kooperativy nebo služeb mobilního operátora. To vše družstvům snižuje náklady, a zvyšuje tak jejich konkurenceschopnost. Členství ve Svazu přináší výrobním družstvům mimo jiné i možnost vzájemné výrobní kooperace s dalšími českými a moravskými výrobními družstvy i možnost navázání spolupráce a kooperací s družstvy ze zahraničí.

Pro posilování spolupráce a vzájemnou informovanost je důležité se setkávat, představitelé členských družstev měli v roce 2025 tuto možnost zejména na 35. Valném shromáždění SČMVD v Nymburku a na pravidelné podzimní celorepublikové poradě v Praze. Na rozdíl od Valného shromáždění, které je nejvyšším orgánem Svazu a jehož jednání je uzavřené a pouze pro členskou základnu, jsou na listopadovou celorepublikovou poradou každoročně zváni také hosté, jejichž odborný pohled přináší zástupcům družstev cenné poznatky a inspiraci. V letošním roce přijali pozvání Ing. Petr Dufek,

hlavní ekonom banky CREDITAS, a Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MSc., MBA, prezident KZPS ČR. Jednání porady se rovněž zúčastnil čestný předseda SČMVD Jan Wiesner.

Se Svazem je již více než 70 let spojeno vydávání časopisu Výrobní družstevnictví. Od počátku bylo záměrem ukázat prostřednictvím časopisu přednosti družstev a informovat o jejich úspěších. V tomto směru se jeho úloha nijak zásadně nezměnila, i v současnosti prezentuje časopis zejména členská výrobní družstva a jejich činnost, a to formou reportáží, tematických článků nebo rozhovorů s jejich předsedy a managementem. Pravidelně přináší reportáže z veletrhů a dalších důležitých akcí nebo praktické informace z právní a sociální oblasti.

V rámci prezentace českého výrobního družstevnictví a ve snaze o aktivnější zapojení do vzdělávacího systému pokračovala v roce 2025 spolupráce s Fakultou VŠO Panevropské univerzity. Po úvodním setkání se studenty, jež proběhlo v roce 2024 v prostorách Svazu, následovaly na jaře loňského roku přímo na uvedené univerzitě workshopy zaměřené na problematiku výrobního družstevnictví (právní úprava družstva, zaměstnávání OZP). V rámci spolupráce se rovněž zúčastnilo členské družstvo Granát Turnov dubnového kariérního dne univerzity.

Výrobní družstva jsou významnou součástí českého hospodářství a svými výbornými ekonomickými výsledky potvrzují konkurenceschopnost a úspěšnost družstevní formy podnikání. Úspěšná družstva se vyznačují především vlastním kvalitním produktem a jeho vývojem či specifickou službou, schopností obstát na domácím i zahraničním trhu, konkurenceschopností a zabezpečením kvalitního servisu. Důkazem jsou rovněž i častá ocenění pro družstva a jejich manažery v nejprestížnějších českých podnikatelských a manažerských soutěžích. Mezi nejlepšími firmami roku 2025 se v prestižní podnikatelské soutěži Českých 100 nejlepších umístilo šest výrobních družstev – v rámci oborové kategorie Zaměstnanost & Družstevnictví byla oceněna družstva ASV Solnice, KOVOBEL Domažlice, KOVOPLAST Hluk, KOVOS Teplice, LOUDA Alform Kolín a Mechanika Teplice. Představitelé výrobního družstevnictví dosáhli v loňském roce úspěchů také v soutěžích Manažer roku, Marketér roku, v soutěžích organizovaných společnostmi Czech TOP 100 a rovněž byli oceněni Merkurovými medailemi udělovanými Hospodářskou komorou ČR.

Svaz každoročně vyhlašuje vlastní soutěže Výrobní družstvo roku, DESIGN VD a INOVACE VD. Soutěž Výrobní družstvo roku má za cíl vyhledávat výrobní družstva s dobrými ekonomickými výsledky a ocenit jejich přínos k rozvoji českého výrobního družstevnictví. Současně chce podpořit aktivitu družstev, motivovat je v oblastech výroby, obchodu a poskytování služeb a přispět ke zvýšení jejich inovativnosti a konkurenceschopnosti. Výsledky 13. ročníku soutěže Výrobní družstvo roku byly slavnostně vyhlášeny na červnovém 35. VS v Nymburku. Výrobní družstva jsou v soutěži rozdělena do dvou kategorií: družstva s nejlepšími ekonomickými výsledky a družstva zaměstnávající osoby se zdravotním postižením. První místo v kategorii druž-

stev s nejlepšími ekonomickými výsledky obsadilo AUTODRUŽSTVO PODBABSÁ, na druhém se umístil KOVOBEL Domažlice a třetí byla Mechanika Prostějov. V kategorii družstev zaměstnávajících osoby se zdravotním postižením obsadila první místo OTAVA Písek, na druhém se umístil OBZOR Zlín a třetí byla Služba České Budějovice.

Soutěže DESIGN VD a INOVACE VD vyhlašuje Svaz s cílem propagovat kvalitu českých výrobků a produkci a inovační aktivity výrobních družstev. Mezi přednosti obou soutěží patří otevřenost výrobkům ze všech oborů, v nichž členská výrobní družstva podnikají. V letošním roce byly do soutěže přihlášeny např. exkluzivní souprava šperků, logopedická hračka, redesign láhve na víno, inovace automatizovaného-robotického pracoviště, kolekce koupelnového nábytku nebo dětské oděvy a textil. O ocenění přihlášených

výrobků a realizací rozhoduje hodnotitelská komise složená z renomovaných českých odborníků v oborech designu a inovací. Výsledky 23. ročníku soutěže DESIGN VD a 16. ročníku soutěže INOVACE VD byly slavnostně vyhlášeny v rámci programu listopadové celorepublikové porady. Ocenění v soutěži DESIGN VD obdržela družstva Granát Turnov, Moravská ústředna Brno a Templářské sklepy Čejkovice, v soutěži INOVACE VD bylo oceněno družstvo ELAP Světlá Hora.

Více informací o aktuální činnosti Svazu českých a moravských výrobních družstev je možné získat z časopisu Výrobní družstevnictví, na webových stránkách www.scmvd.cz, případně se lze obrátit přímo na jeho odborné pracovníky.

PROFIL VÝROBNÍHO DRUŽSTVA: VÝVOJ, ODĚVNÍ DRUŽSTVO V TŘEŠTI

VÝVOJ, oděvní družstvo v Třebí, je předním českým výrobcem originálních oděvů a jednou z největších oděvních firem, která svoji produkci vyrábí výhradně v České republice. Družstvo se zaměřuje především na výrobu pánských společenských oděvů a s využitím pokročilých výrobních technologií je schopno zabezpečit náročné výrobní kooperace s českými i zahraničními partnery.

VÝVOJ vznikl v roce 1931 v Třebí sružením místních krejčovských živnostníků, významně zasažených meziválečnou hospodářskou krizí. Zakázkovou výrobu oděvů postupně doplnily státní zakázky na čtenické a vojenské stejnokroje a v poválečném období došlo k významnému rozšíření pánské i dámské konfekční výroby. Dnes je VÝVOJ středně velkou firmou, která zaměstnává ve třech dílnách téměř 100 pracovníků. Družstvo disponuje vlastním odborným konstrukčním pracovištěm, modelárnou a moderními výrobními technologiemi, jež mu umožňují realizovat výrobní program kvalitního pánského ošacení, např. s využitím luxusních vlněných materiálů, i kooperace s dalšími výrobci konfekčních výrobků a speciálních oděvů určených do extrémních podmínek.

V roce 2024 vstoupil do družstva Svaz českých a moravských výrobních družstev spolu s členskými družstvy ODĚVA Třebíč a KOVOPLAST Hluk, výrobní družstvo, přičemž Svaz v družstvu vykonává funkci předsedy představenstva. Pod novým vedením družstvo plánuje posílení činnosti marketingu ve vztahu k vlastním výrobkům, zejména klasickým pánským oblekům a dalším společenským oděvům, na něž se chce do budoucna více zaměřit, a to na úkor v současnosti převažující práce ve mzdě.

Společenské oděvy jsou zákazníkům nabízeny i ve formě tzv. měřenek a plánováno je rovněž obnovení činnosti zakázkového krejčovství. Družstvo spatřuje příležitost v mladších cílových skupinách, které chce oslovit obleky do tanečních nebo na maturitní plesy podle současných módních trendů. Své výrobky VÝVOJ prodává ve vlastních prodejnách v Třebí a brněnské Galerii Vaňkovka a nově také v rámci obchodního domu DESIRRED v budově Svazu na Václavském náměstí.

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH BYTOVÝCH DRUŽSTEV

text: Ing. Jan Vysloužil

Dostupné bydlení bylo důležitým tématem letošních předvolebních kampaní. Družstevní výstavba a podpora družstevní formy bydlení byla u všech stran ucházejících se o přízeň voličů jednou z často zmiňovaných možností, jak řešit „nedostupnost“ bydlení v ČR.

Svaz se dlouhodobě účastní řady jednání ve věci možného obnovení družstevní bytové výstavby, která má potenciál stát se jedním z nástrojů pro alespoň částečné řešení nedostupnosti bydlení v ČR. Již dnes bytová družstva představují jeden z typů nákladového (neziskového) bydlení. Financování družstevního bydlení není omezeno věkem ani jiným parametrem a zároveň družstevní podíl představuje pro členy družstva převoditelnou hodnotu, kterou mohou realizovat nezávisle na ostatních členech bytového družstva i nezávisle (u současných družstev) na splacení úvěru na pořízení bytu nebo domu.

Náš Svaz měl možnost se spolu s ostatními družstevními a podnikatelskými svazy vyjádřit k dokumentu s názvem Česko: Země pro budoucnost 2.0, jehož spoluautorem je Karel Havlíček, místopředseda vítěze voleb, hnutí ANO. Téma výstavby a bydlení tvoří důležitou kapitolu tohoto bezesporu zajímavého dokumentu. Není to překvapivé, české domácnosti dnes platí za bydlení stále větší podíl svých příjmů a cesta k vlastnímu, či alespoň důstojnému nájemnímu bytu je složitější než kdy dřív. Autoři ve své vizi slibují celou řadu změn, a má tedy smysl podívat se na tento dokument očima družstev, která v Česku dlouhodobě představují stabilní a dostupnou formu bydlení.

Strategie správně identifikuje hlavní problémy. Česká republika čelí vážným strukturálním problémům v dostupnosti bydlení, výstavba je pomalá, složitá a zbytečně se prodražuje. Vlastní bydlení se stalo v ČR jedním z nejméně dostupných v Evropě. Je proto navrženo několik opatření, která na první pohled vypadají slibně – zrychlení stavebního řízení, posílení digitalizace, stabilizace nájemního trhu, daňové úlevy pro majitele nemovitostí v dlouhodobém pronájmu či snížení DPH pro výstavbu prostřednictvím PPP projektů, zavedení institutu bydlení jako veřejného zájmu, případně vznik krizového stavebního úřadu pro velké projekty. MMR by mělo podle vítěze voleb v průběhu příštího roku stanovit zákonem bydlení jako veřejný zájem, což by mělo umožnit rychlejší schvalování staveb a jednodušší přístup k pozemkům. Pro družstva může být zajímavá i deklarovaná podpora družstevního bydlení, včetně inspirování dánským modelem organizací s omezeným ziskem.

Jenže právě zde začíná prostor pro určitou opatrnost. Dánský model funguje proto, že má pevný právní rámec, dlouhodobé politické krytí a především velmi přísnou regulaci hospodaření. U nás se zatím hovoří jen obecně o omezeném zisku, aniž by byly právními předpisy nastaveny limity, kontrolní mechanismy a sankce za případné obcházení. Pokud má družstevní nebo nákladové bydlení fungovat, potřebuje stabilitu a jasná pravidla.

Podobně problematicky působí i návrh umožnit členům ručit družstevním podílem za hypotéku. Na jednu stranu by to mohlo otevřít možnost financování mladším rodinám. Na druhou stranu jde o krok, který může přenášet individuální úvěrové riziko na celý kolektiv. Pokud by člen přestal splácet, věřitel by v krajním případě získal vliv uvnitř družstva. To je věc, kterou je nutné řešit mimořádně opatrně. V této části strategie je zatím více otázek než odpovědí.

Další pozornost si zaslouží plánovaný krizový stavební úřad. Pokud má skutečně pomoci urychlit výstavbu dostupných bytů, pak musí být jasně stanoveno, že přednostně bude posuzovat projekty, které přinášejí veřejný zájem – tedy obecní, družstevní nebo sociálně zaměřené projekty. Hrozí

však, že se zrychlený režim stane především nástrojem velkých developer-ských projektů.

Strategie rovněž počítá s větším zapojením PPP projektů. Ty mohou být užitečné, ale jen tehdy, pokud bude smluvní rámec nastaven vyváženě a bude existovat silný dohled nad dlouhodobými finančními závazky.

Velmi ambiciózně působí i cíl stavět až 50 tisíc bytů ročně a dalších 10 tis. bytů v režimu veřejného bydlení pro klíčové profese a mladé. To je jistě chválehodná ambice, ale bez rozdělení mezi jednotlivé typy výstavby – obecní, družstevní, PPP a komerční – je zatím obtížné posoudit, zda jde o cíl realistický. Je rovněž otázkou, jak motivovat obce, aby místo hromadění rezerv aktivně vstupovaly do projektů dostupného a družstevního bydlení. Družstva mají potenciál být jedním z hlavních pilířů nové bytové výstavby, ale jak již bylo napsáno, potřebují jasné podmínky a dlouhodobě předvídatelný legislativní rámec.

Bytová družstva budou i do budoucna schopna plnit svoji úlohu při poskytování dostupného bydlení, pokud budou finančně soběstačná a dostatečně silná na to, aby případné výkyvy v plnění finančních povinností některých svých členů ustála, a nebyla ohrožena ani existence družstva, provoz domu ani soužití jeho obyvatel. Dostupnost družstevního bydlení může kromě změny legislativy dále zvýšit i podpora družstevní výstavby ze strany státu, krajů nebo obcí.

V rámci všech vedených jednání Svaz prezentuje dále uvedené návrhy na jednotlivá opatření zabezpečující stabilitu stávajících i případně nově vznikajících bytových družstev:

- I. Zajistit finanční stabilitu** bytových družstev, tj. zajistit splácení pohledávek bytových družstev ze strany členů, a to i při ukončení členství v družstvu a při vyplácení vypořádacího podílu. Těmito nástroji mohou být např.:
 - zavedení zákonného zástavního práva ve prospěch bytových družstev k družstevním podílům, které umožní výhodnější postavení při uspokojování případně vzniklých pohledávek, a/nebo
 - zavedení přednostního práva (podobně jako je tomu v občanském soudním a insolvenčním řízení u SVJ), přičemž je třeba mít na paměti, že družstva splácejí také úvěry na pořízení domů a bytů a splácení těchto úvěrů je třeba zajistit vždy, nejen do limitu podílu na výtěžku.
- II. Podpořit družstevní výstavbu**, přičemž mohou být stanoveny různé varianty družstevní výstavby:

1. **Výstavba bez státní pomoci**, tj. model financování: členský vklad + dlouhodobý úvěr. Výsledkem je standardní bytové družstvo současného typu.
2. **Výstavba se státní pomocí**, tj. model financování: návratná podpora zájemce vstupu do družstva (členský vklad + dlouhodobý zvýhodněný úvěr). Výsledkem bude bytové družstvo s omezenými podmínkami převodu bytů do vlastnictví, v zásadě nejdříve po vrácení zhodnocené podpory vstupu do družstva.
3. Legislativně ošetřit či podpořit možnost vstupu obcí do družstva či jinou kooperaci obce s družstvem (poskytnutí cenově zvýhodněných pozemků s cílem obce řešit veřejný zájem dostupnosti bydlení).

III. Ruku v ruce s případnou podporou státu, krajů nebo obcí by tedy měla být garantována autonomní úprava vnitřních pravidel bytových družstev. Družstva by měla mít možnost nastavit podmínky pro vstup do družstva a pro jeho setrvání v něm, stejně tak i pravidla pro užívání družstevních bytů a domů. Cílem vstupu do družstva má být v prvé řadě uspokojení bytových potřeb člena. Autonomie družstev by měla umožnit nastavení

různých pravidel při zakládání výstavbových družstev včetně sociálních bytových družstev se státní pomocí. V rámci této autonomie by mohla být nastavena také práva a povinnosti zakládajících členů, kteří mají vysokou odpovědnost a ručí svým majetkem. V případě výstavby se státní pomocí může být omezena účast fyzické osoby ve více družstvech, kterým byla na výstavbu domu poskytnuta státní pomoc.

Závěrem lze s potěšením konstatovat, že se družstevní bydlení dostává po mnoha letech opomíjení a dehonestace znovu do centra pozornosti. Strategie hnutí ANO přináší několik užitečných podnětů, ale zároveň zůstává mnoho nejasností. Pro družstva bude klíčové, aby plánované změny nezůstaly jen předvolebními sliby a aby byla přijata potřebná úprava legislativy, po které Svaz dlouho volá. Role Svazu pro příští období je jasná: být konstruktivním partnerem, ale zároveň důsledně upozorňovat na rizika, která mohou ohrozit to nejценnější – stabilitu a dostupnost bydlení pro naše členy. Moc bych si přál, aby nám politici v zájmu všech stávajících i budoucích členů bytových družstev naslouchali.

BYTOVÁ DRUŽSTVA – OSVĚDČENÁ CESTA K DOSTUPNÉMU BYDLENÍ

Převzato z magazínu SČMBD – Bytová družstva, SVJ a správa domů

Zažíváme to před každými volbami. Družstevní bydlení je osvědčená možnost dosažitelného bydlení. Praxe to dokázala, poslední desetiletí potvrdila a politici družstevní bydlení i tak vnímají. Je to ale dostatečné? Je tato zkušenost a před volbami deklarovaná ochota politiků zasadit se o to, aby bytová družstva byla vnímána jako rovnocenný způsob možnosti získat bydlení, zárukou, že se tak stane? Jaká je ale skutečnost?

Družstevní bydlení v představách politických stran

Níže jsou shrnuty konkrétní sliby či návrhy stran, jak chtějí družstevní bydlení podporovat:

ODS	Chce, aby družstevní bydlení mělo rovné postavení jako ti, kteří mají hypoteční úvěry. To znamená, že členové družstva by měli podobné daňové výhody jako ti, kteří splácejí hypotéku. Také navrhuje zapojení penzijních fondů do investic do bydlení včetně družstevního.
Vláda (ministr financí, ODS)	Připravila změnu daňového zákona – aby družstevníci mohli snížit daňový základ o úroky z úvěru družstva, který splácejí prostřednictvím anuitních splátek. Tím by se družstevní forma bydlení finančně přiblížila vlastnické formě.
STAN	V programu slibují „oživení družstevního bydlení“ jako součást širšího plánu na dostupné bydlení. Zmiňují podporu nízkoúročených půjček, dotací pro obce, startovacích bytů atd.
Piráti	Podobně jako STAN chtějí podporu družstevního bydlení a neziskových bytových společností v širším rámci řešení bytové krize. Piráti například uvádějí, že chtějí dostat na trh více bytů a podpořit formy bydlení, které nejsou čistým vlastnickým bydlením, aby se cenově snížily bariéry vstupu.
ANO	Uvádí, že podpoří družstevní bydlení jako jednu z možností řešení vysokých cen nemovitostí. Kromě toho hovoří o bezúročných půjčkách na první bydlení, hypotékách pro klíčové profese apod.
SPD	Výslovně podporuje výstavbu cenově dostupných obecních a družstevních bytů. Zejména pro mladé rodiny, aby dosáhly vlastního bydlení bez nadměrného zadlužení.

Co zatím není řešeno

I když jsou sliby poměrně široké a některé návrhy konkrétní, existují i oblasti, kde zatím nejsou určeny detaily, nebo jsou rizika/nejasnosti:

- **Daňové úlevy a legislativa** – Jak přesně se změní daňový zákon, jaké části úroků či splátek by byly uznatelné, kdo bude mít nárok – to není vždy dořešeno.
- **Financování a zdroje** – Kdo bude stavět družstevní byty (obce, neziskové subjekty, družstva), jak se zajistí financování (úvěry, dotace), jak bude zajištěno dlouhodobé udržení ceny nájmu/splátek, aby to bylo opravdu výhodnější než současné modely.
- **Regulační/byrokratické překážky** – Například zrychlení stavebního řízení, změny v územních plánech, použití brownfieldů atd., aby bylo možné družstevní bydlení stavět efektivně. Tyto oblasti jsou často zmiňovány, ale ne vždy je jasné, jak je strany plánují řešit.
- **Cenová dostupnost vs. spekulace** – Jak zajistit, aby družstevní byty opravdu zůstaly cenově dostupné a nesloužily jako investice, která by zvedla ceny (nebo umožnila spekulaci). Některé strany slibují daňové úlevy nebo regulace pro investiční byty, ale konkrétní mechanismy nejsou vždy jasné.

Srovnání programových návrhů hlavních českých stran před volbami 2025 se zaměřením na **družstevní bydlení**: co konkrétně slibují, jaké nástroje navrhuje a kde jsou největší úskalí

- Některé strany (ODS, Piráti, STAN, SOCDEM/ČSSD, ANO, SPD) explicitně zmiňují podporu družstevního či obecního bydlení jako součást řešení bydlení; přístupy se liší — daňové/legislativní úpravy, zapojení státních/obecních pozemků, státní půjčky nebo potlačení spekulací.

	Co konkrétně navrhuje pro družstevní bydlení
ODS/Koalice SPOLU	Podpora družstevního bydlení jako dostupné formy vlastního bydlení; odstranění byrokratických překážek, úprava vypořádacích podílů, využití státních pozemků pro levnější nájemní & družstevní byty; zrychlení stavebního řízení. (Důraz na zapojení obcí a stát. pozemků.)
Piráti	Součást širšího „plánu pro bydlení“: rozšíření obecního a nájemního bydlení, omezení spekulací, cíl vybudovat 200 000 domovů (část jako obecní/nájemní) — podporují i nestandardní modely (neziskové, družstevní).
ANO	V programu slibů podpory (bezúročné půjčky pro první bydlení, podpora družstev / nájemního bydlení jako jedna z možností).
STAN (Starostové a nezávislí)	Program zdůrazňuje dostupné bydlení, podporu obcí při výstavbě (včetně družstevních řešení), usnadnění projektů „na klíč“ a místních iniciativ. (Programy: místní/obecní výstavba + podpora drobných projektů.)
SPD	Explicitně prosazuje dostupné družstevní a obecní byty, zvláště pro mladé rodiny; důraz na rychlou výstavbu dostupného bydlení.
SOCDEM/(ČSSD nástupce)	Přímé zmínky o výstavbě nebo nákupu státních a družstevních bytů s regulovaným nájemným; cíle do budoucna formulované v programových dokumentech.

Co je v návrzích zmiňováno nejčastěji

- Legislativní a daňové úpravy** — ODS i další mluví o tom, že je potřeba upravit daňové/legislativní prostředí, aby družstevní bydlení mělo obdobné výhody jako vlastnické (např. daňové uznání splátek).
- Využití státních/obecních pozemků** — zdroj cenově dostupných projektů (ODS, STAN apod.).
- Státní půjčky / dotace / bezúročné půjčky** — ANO a další zmiňují státní podpůrné nástroje pro vstup na trh.
- Boj proti spekulacím** — Piráti zdůrazňují opatření proti spekulativnímu držení bytů, aby nájemní/družstevní bytový fond nebyl vytlačen.

Co v programech chybí

- Detailní fiskální kalkulace:** Kolik stát zaplatí, zda jsou navržené daňové úlevy rozpočtově udržitelné, není u většiny projektů přesně spočítáno (chybí detailní dopady)
- Mechanismus zajištění dlouhodobé dostupnosti:** Jak zabránit, aby se družstevní byty nestaly spekulativním objektem — konkrétní regulační nástroje (restrikce pro převody, omezení výnosů apod.) často chybí.
- Konkrétní harmonogramy a odpovědnosti:** Kdo bude stavět, spravovat, dohlížet (stát vs. obce vs. družstva) a v jakých termínech — u většiny deklarací nejsou jasné milníky.

Za jakých podmínek by se vše dalo realizovat

- Nejrealističtější (rychlé dílčí efekty):** využití státních pozemků a zjednodušení stavebního řízení (ODS/STAN) — lze relativně rychle zrychlit výstavbu, pokud se politicky schválí.
- Složitější/nákladné:** daňové úlevy či rozsáhlé státní půjčkové programy (vyžadují rozpočtové krytí) — proveditelné, ale záleží na fiskální politice vlády (ANO tyto nástroje navrhuje).
- Nejvíce záleží na doprovodné regulaci:** zabránění spekulacím (Piráti), nastavení pravidel převodů družstevních podílů apod. — bez těchto pravidel se riziko zhoršení dostupnosti zvyšuje.

Zalíbít se chtějí všechny strany

Níže je shrnutí toho, co běžně slibují politické strany v Česku v oblasti bydlení – jaké jsou hlavní návrhy, kde se liší a co odborníci považují za slabiny. „Vyzobali“ jsme z programů nejsilnějších politických stran pokud možno to nejpodstatnější, co slibují udělat pro bydlení v novém volebním období.

Co strany slibují

Dostupnost bydlení	Všichni tvrdí, že chtějí, aby bylo bydlení dostupnější, zejména pro mladé, rodiny s dětmi, seniory.
Nová výstavba	Výstavba nových bytů – státních, obecních či nájemních. Podpora družstevního bydlení. Subvence, garance či půjčky pro výstavbu či pořízení bytu.
Státní/obecní role	Posílení role státu nebo obcí – stavba či vlastnictví bytů, vznik bytových společností, vytváření bytového fondu, družstevní vlastnictví.
Finanční podpora	Výhodné hypotéky, půjčky pro mladé, snížení úroků, delší doby splácení, garance. Dále snížení DPH na stavební materiály či výstavbu.
Sociální bydlení	Výstavba nebo zajištění bytů pro nízkopříjmové skupiny, seniory, zdravotně postižené; stanovování sociálních nájmů, regulace nájmů; ochrana proti tzv. „obchodníkům s chudobou“.
Zrychlení/zjednodušení procesů	Zrychlení povolenacích procesů, reforma stavebního práva, zlepšení územního plánování, využívání brownfieldů místo zelených ploch.
Regulace trhu	Limity růstu nájmů, regulace pronájmu (aby nebyl příliš spekulativní), omezení krátkodobých pronájmů / Airbnb apod.
Právo na bydlení / koncept bydlení jako součást politiky	Některé strany chtějí zakotvit dostupné bydlení jako právo, systémové řešení.

Kde se liší / co je méně konkrétní

- Některé strany mají velmi konkrétní kroky (kolik bytů, za kolik, kdo je bude stavět). Jiné mají spíše obecné fráze („dostupné bydlení“, „více dostupných bytů“), ale bez uvedení, jak to budou financovat či kdo je postaví.
- Rozdíly v tom, kolik zdrojů chtějí zapojit – jestli silně stát, obce, soukromý sektor, družstevní výstavba.
- Velikost důrazu na regulaci trhu – některé strany navrhují přísnější regulace nájmu, jiné chtějí nechat trh více flexibilní.

Kritika / potenciální problémy

- **Věrohodnost slibů:** Odborníci poukazují, že i když strany slibují mnoho, často není jasné, odkud přijde financování nebo nejsou definovány konkrétní mechanismy.
- **Realizace:** I když jsou návrhy pěkné, může být složité je realizovat kvůli byrokracii, dlouhým procesům povolení, špatnému územnímu plánu, odporu místních (NIMBY efekt) apod.
- **Nedostatek odborných detailů:** Mnoho programů postrádá detaily – kolik bytů, jak rychle, kdo bude zodpovědný, jak zajistit, aby se byty opravdu dostaly potřebným, nejen developerům.

Na čem pracují

Spolu (ODS + TOP 09 + KDU-ČSL)

- Zvýšení dostupnosti bydlení – pokračování programu „Dostupné bydlení“, cíl je, aby nájem nebo vlastnictví pro širší veřejnost byly dostupnější.
- Státní garance pro mladé, aby mohli snadněji pořídit vlastní bydlení.
- Využití nevyužitých státních pozemků pro výstavbu nových bytů, aby se snížil tlak na ceny nemovitostí.
- Zrychlení a zjednodušení stavebního řízení, odstranění byrokratických průtahů.
- Motivace obcí, aby podporovaly výstavbu – například pomoc nebo pobídky vůči obcím.
- Podpora využití brownfieldů a přestavba bývalých průmyslových objektů na bydlení.

ANO

- Bezúročné půjčky na první bydlení pro mladé rodiny.
- Radikálně zrychlit stavební řízení – méně průtahů, rychlejší povolení.
- Další snížení nákladů spojených s bydlením prostřednictvím těchto úvěrů a podpory pro mladé.

SPD (Svoboda a přímá demokracie, v koalici se Svobodnými, Trikolorou, PRO)

- Snížení cen bydlení, cílem „dostupné bydlení“.
- Jednodušší a rychlejší povolování staveb, úpravy stavebního zákona, aby se stavělo rychleji.
- Bezúročné hypotéky („startovací bydlení“) pro mladé rodiny.

Starostové a nezávislí (STAN)

- Výstavba nových bytů včetně družstevního či obecního bydlení.
- Rekonstrukce nevyužívaných nájemních bytů v lokalitách, kde je vysoká poptávka.
- Navrácení prázdných bytů na trh; daňová opatření proti nemovitostem, ve kterých nikdo nebydlí – aby se zabránilo spekulacím s byty.
- Úroková dotace pro mladé do 35 let při pořízení prvního vlastnického bydlení nebo při rekonstrukci staršího bytu.

Piráti

- Dostupné bydlení jako jedna z hlavních priorit kampaně.
- Snížení daňové zátěže pro rodiny (což může pomoci udržet bydlení dostupnější) – nepřesně specifikováno.

Podtrženo a sečteno

Družstevní bydlení není jedinou starostí následující vlády. To si musíme přiznat. Postavení družstevní výstavby si ale zaslouhuje podmínky srovnatelné s ostatními plány na dostupné bydlení jakékoli vlády. Čekáme na tuto šanci už hodně dlouho!

ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ ČESKÉ REPUBLIKY

text: Michal Procházka, DiS.

Zemědělský svaz České republiky má za sebou více než půl století existence a dlouhodobě působí jako největší zaměstnavatelská organizace v zemědělství. Dnes sdružujeme přes tisíc členů včetně zemědělských družstev, akciových společností, společností s ručením omezeným i obyvatelských organizací, pěstitelských svazů či zemědělských škol. Tato stabilní členská základna je základem naší práce a síly našeho hlasu na národní i mezinárodní úrovni.

Svaz je již více než čtvrt století součástí tripartity a prostřednictvím Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů se podílí na připomínkování zásadních legislativních změn. Dlouhodobě hájíme produkční zemědělství, které se v posledních letech dostává pod stále větší tlak – ať už z důvodu nepromyšlených národních opatření,

nebo stále ambicióznějších a obtížně splnitelných požadavků Evropské unie.

Nadále prosazujeme vyváženost mezi ekologickými, ekonomickými a sociálními aspekty zemědělství. Upozorňujeme, že bez podpory produkčního zemědělství nelze zajistit potravinovou bezpečnost v dlouhodobém horizontu. V rámci našeho zapojení do COPA-COGECA a Farm Europe jsme na půdě EU hlasem, který upozorňuje na nespravedlivé konkurenční podmínky, hrozící útlum výroby a narušení trhu.

Situace není utěšená ani na národní úrovni. Nepřiměřená byrokratická zátěž, chystaná nejpřísnější půdoochranná opatření na světě, nespravedlivé nastavení redistributivní platby zůstávají problémy, které Svaz opakovaně připomínkuje.

Zemědělský svaz je hlasem českých zemědělců nejen v otázkách regulací, ale i v konkrétních opatřeních, která ovlivňují jejich každodenní práci. Naše priority zůstávají jasné. Prosazujeme smysluplný rozpočet pro zemědělství, který reflektuje obtížnou ekonomickou situaci, zvyšující se ceny vstupů a stále vysokou inflaci. Bráníme férové obchodní podmínky a požadujeme, aby obchodní dohody nevedly k dalšímu znevýhodnění evropských zemědělců. Nadále apelujeme na ochranu zemědělského půdního fondu a udržitelné hospodaření s půdou.

Svaz se nadále věnuje zapojování mladých lidí do zemědělství. Sdružení mladých manažerů, které existuje od roku 2005, a novější Klub zeměděl-

ských manažerek aktivně podporují nové talenty a zajišťují kontinuální rozvoj odborníků v oboru.

Velkou pozornost věnujeme i obrazu zemědělství mezi českou veřejností. Prostřednictvím PR aktivit bojujeme proti mýtům a předsudkům, které často zemědělství provázejí. Spolupracujeme s dalšími nevládními organizacemi v rámci Rady zemědělských nevládních organizací, kde společně prosazujeme zájmy českého zemědělství. Naším cílem je zajistit, aby český venkov a produkční zemědělství měly budoucnost.

ZAMĚŠTNANCE Z MONGOLSKA VŠEM VŘELE DOPORUČUJEME, ZNÍ OD AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI ZEAS PODORLICKO

text: Pavlína Havlová

Personální agentura AgroJobs letos dodala do akciové společnosti ZEAS Podorlicko deset pracovníků (mužů a žen) z Mongolska. Jejich vzájemná spolupráce se stávajícím pracovním kolektivem tady běží, zdá se, na výbornou.

Podle ekonoma společnosti Lubomíra Seidla jsou lidé v ZEASu s prací zaměstnanců z Mongolska velmi spokojeni a z každodenní zpětné vazby usuzuje, že i Mongolové se cítí u nich v podniku dobře. „Pracovníci z Mongolska jsou komunikativní, pracovití a dokážou být i pohostinní. Mile nás překvapilo, jak rychle se dokázali aklimatizovat a zapojit. Pracují u nás na pozicích dojičů, stájníků, ošetrovatelů telat, nočních hlídačů pro porodů, ale i krmivářů a je znát, že si velmi vážící, že u nás mohou pracovat, resp. vůbec u nás být. Jejich práce vyžaduje zručnost, šikovnost, je namáhavá – přesto jsme se nesešli s případem, že by ji nezvládli či se jí vyhýbali.“

„Pracují dle pokynů a náplně práce a mají velmi dobrý vztah ke zvířatům,“ potvrzuje jeho slova i zootechnik ZEASu Jiří Mazač a dodává, že na jejich práci se může plně spolehnout.

Aby Mongolové dokázali dobře zvládnout svou práci, využili v ZEASu nabídky umístit mezi ně předáka, který již delší dobu na území ČR pracoval a uměl dobře česky. Ten si práci na jednotlivých pracovních pozicích asi týden před jejich příjezdem osvojil a poté je zaučil pod dozorem vedoucího zaměstnance.

Jako problematická se jevila počáteční vzájemná komunikace, příznává Lubomír Seidl. „Ale všechna čest, komunikační bariéru Mongolové zvládli a zvládají velmi dobře! Hodně jsme používali překladáče a komunikovali i v angličtině, ale Mongolové se velmi rychle začali učit češtinu, za což jsme velmi rádi!“

Aktivně přistupují Mongolové i ke svému životu v České republice. Zapojili se do místní vesnické komunity a hned na prvním obecním přátelském turnaji ve volejbalu získali 1. místo. Někteří z nich hrají i stolní tenis za vedlejší vesnici, a aby mohli trénovat, dokonce si koupili vlastní stůl. Pro své přátelské vystupování si získávají respekt místních obyvatel a hezké vztahy navazují i s kolegy z jiných zemí, například z Filipín, s nimiž tráví společný volný čas. „Povahově jsou velmi vyrovnaní, nevíme o žádném antagonismu či konkurenčním boji,“ říká Lubomír Seidl.

Dochází na pracovišti k nějakému střetávání rozdílných kultur? Podle Jiřího Mazače Mongolové nemají problém se přizpůsobit, což částečně přičítá tomu, že jde o mladší osoby. „Zpočátku navštěvovali naši jídelnu, teď preferují vlastní kuchyni. V rámci firmy jsme jim poskytli ubytování přímo na farmě, které udržují v pořádku. Ze začátku dostali k dispozici firemní auto. Nyní, po cca půl roce, už mají své auto, se kterým si jezdí dle potřeby na nákupy i za kulturou.“

Pro vyřizování veškeré administrace byla ZEASu oporou paní Adža Ardenabat, která se věnuje zaměstnávání zahraničních pracovníků v České republice už 10 let a dohovoří se plynule česky i mongolsky. „Myslíme si, že vlastní výběr zaměstnanců se paní Adžou velmi povedl. Poskytla nám výborný servis při prvotní komunikaci se zaměstnanci a při jakémkoliv problému spolu s vedoucími zaměstnanci hledá ihned nápravu. Je to člověk na pravém místě,“ chválí si spolupráci s ní Lubomír Seidl.

„Po naší zhruba půlroční zkušenosti bychom neváhali dát doporučení každému, kdo hledá spolehlivé, pracovitě a povahově vyrovnané zaměstnance,“ říká Jiří Mazač, zootechnik ZEAS Podorlicko, a. s.

Personální agentura ZS ČR **AgroJobs** navázala s paní Adžou Ardenabat úspěšnou spolupráci v roce 2024. V procesu jsou další desítky žádostí o zaměstnaneckou kartu v programu Kvalifikovaný zaměstnanec. Pokud máte zájem o pracovníky z Mongolska, neváhejte oslovit Ing. Lenku Šimovou.

MAJITELKA FARMY PODLUŽÍ: NEHCI BÝT ZÁVISLÁ NA DOTACÍCH

text: Michal Procházka, DiS

Navštívili jsme nového člena Zemědělského svazu a slyšeli statečný hlas malého hospodáře, kterému jde o to, aby se dalo něco smysluplně vypěstovat, ne o podávání žádostí o dotace na všechny strany. Kraj mezi Lanžhotem, Kosticemi a Tvrdonicemi býval symbolem úrodného Podluží. Se sázkou na poctivou práci ale není snadné v nových podmínkách obstát. Jedním z těch, kdo se rozhodli to nevzdat, je majitelka farmy Podluží Alena Vaňková z Tvrdonic, která hospodaří zhruba na stovce hektarů.

Kde hospodařit

Paní Vaňková hospodaří na vlastních dvou hektarech a na obecních pozemcích, které má v pachtu. Jeho výše nicméně v posledních letech čelí silnému tlaku. Možnosti pronajmout si v okolí jinou půdu jsou ale značně omezené. Například v rámci sousední CHKO Soutok není možné obhospodařovat půdu až po hranici lesa, jak je běžné na jiných podobných místech, čímž se možnosti pronajmout si půdu využitelnou pro pěstování plodin v okolí dále zmenšují.

Hospodaření na hraně

Farma Podluží kombinuje rostlinnou výrobu (pšenice, slunečnice, kukuřice, mrkev) s drobným chovem ovcí. Sklizeň řeší ve službě. Ekonomicky si ale nijak vyskakovat nemůže. Udržet se v černých číslech je stále náročnější. Třeba mrkev přinesla vynikající výnosy hned v prvním roce mladého hospodářství. Komu ji ale prodat?

Když se podaří zajistit odbyt u většího odběratele, je to tak trochu sázka do loterie. Firmy mají požadavky na jednotnou velikost zeleniny, s poměrně malou tolerancí odchylky. Nejednou se tak stane, že odběratel přiveze celý náklad mrkve zpátky. Ovšem až poté, co mrkev prošla mytím, což z ní dělá surovinu k okamžitému dalšímu zpracování. Nebo na vyhození. Linka, která třídí mrkev podle velikosti, je bohužel uzpůsobena pro umytou zeleninu. Spousta kvalitní mrkve se tak zbytečně musí odvézt do lesa místo do obchodu.

Potíž je i s možnými dodávkami mrkve školním jídelnám – školy už mrkev nechťejí, protože by si ji musely samy omývat. A na to nemají zaměstnance. Řešením není ani samosběr – zaplatí zhruba každý desátý. Policie se ke krádežím zeleniny v době vyhlášeného samosběru staví se slovy: „A proč to nemáte oplocené, když chcete, aby vám to lidi nekradli?“

Ekonomický tlak zvyšuje také nedostatek skladovacích kapacit a nestabilní výkupní ceny. S ohledem na letošní deště v období sklizně a neustálé čekání na kombajn vyšla většina pšenice jako krmná. A s výkupní cenou 3,80 Kč to je opravdu pod výrobními náklady.

Dotace jako dvojsečná zbraň

Na dotace má paní Vaňková vyhraněný názor. „Každý říká, vždyť si můžete požádat o dotace... Jděte mi pořád s těmi dotacemi. K čemu mi budou dotace, když tady nic rozumně nevypěstujeme,“ říká otevřeně. Zkušenosti se související byrokracií a kontrolami ji dovedly k tomu, že o některé podpory raději ani nežádá.

Dotace určené na podporu mladých a začínajících zemědělců v nedávné minulosti využívala. Překvapilo ji ale, že třeba pořízení traktoru nebylo proveditelné touto cestou, nýbrž za pomoci podpor pěstování mrkve jako citlivé komodity. I tak splátky této techniky představují stále třetinu ročního obrátu farmy. S předsedou Zemědělského svazu se Alena Vaňková shoduje, že dotace pro začína-

ající farmáře čerpají zejména ti, kdo by podnik tak jako tak převzali po rodičích, kdežto nové lidi tato podpora do sektoru nepřivede – protože půda prostě není.

Přemíra regulací farmu trápí i bez ohledu na dotace. „Nemůžu rozhodovat ani o tom, co, kdy a kde zaseju. I když se nebudu hlásit do žádných dotačních výzev a budu se držet jen nárokových dotací na hektar, stejně musím dodržovat pravidla DZES,“ vysvětluje Vaňková. Na spornou funkčnost systému satelitního snímkování s nadhledem naráží, když říká, že každou plodinu fotí pro dozorové orgány už preventivně, prakticky pokaždé, když jede na pole.

Malý hospodář, velké zkušenosti

Přesto její přístup k půdě, krajině a hospodaření nese všechny znaky moderního, odpovědného zemědělství. Zřizuje travnaté pásy, uvažuje o vsakování pod fotovoltaickými panely, sleduje vývoj plodin a spolupracuje s výzkumníky, kteří na farmě provádějí nejrůznější měření.

Ke vstupu do Zemědělského svazu ji přivedl místní právní seminář k pachtovním smlouvám. „Měla jsem pocit, že tohle je ta skupina lidí, kteří rozumí realitě toho, jak to na farmě chodí. Přitom ty problémy jsou napříč republikou nepochybně velmi podobné.“

Farma Podluží je příkladem skromnosti, odvahy a vytrvalosti těch, kteří se i přes všechny překážky rozhodli nevzdat poctivé hospodaření na vlastní i pronajaté půdě a nenechat se převládcovat systémem. Jak říká Alena Vaňková: „Nechci být závislá na dotacích, chci se živit hospodařením.“

Alena Vaňková a Martin Pýcha

AKTUÁLNÍ INFORMACE Z ČINNOSTI DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČR

MEZINÁRODNÍ ROK DRUŽSTEV A DRUŽSTEVNÍ KONFERENCE

text: David Füllsack, DiS.

U příležitosti **Mezinárodního roku družstev**, který pro rok 2025 vyhlásila Organizace spojených národů (OSN), se 2. 6. 2025 v Praze uskutečnila slavnostní konference pořádaná Družstevní asociací ČR. V reprezentativních prostorách Fantova sálu se setkali zástupci státní správy, mezinárodních institucí a členů Družstevní asociace ČR. Cílem bylo zviditelnit a podpořit hlavní myšlenku Mezinárodního roku družstev „Družstva budují lepší svět“. Ta odkazuje na význam družstev v celosvětovém měřítku, zdůrazňuje důležitost družstevního modelu při překonávání mnoha globálních výzev i skutečnost, že družstva nadále hrají důležitou roli ve zvyšování úsilí o splnění cílů udržitelného rozvoje do r. 2030.

Mezi významnými hosty nechyběli: předseda Senátu Parlamentu ČR RNDr. Miloš Vystrčil, ministr průmyslu a obchodu ČR Ing. Lukáš Vlček, DiS. ministr zemědělství ČR Mgr. Marek Výborný, místopředseda PSP ČR doc. Ing. Karel Havlíček, Ph.D., MBA, a velvyslanec Spojeného království Velké Británie a Severního Irska J.E. Matthew Robert Field.

Za DA ČR vystoupil její předseda **Ing. Martin Pýcha**, který je zároveň předsedou Zemědělského svazu ČR. Ve svém projevu zdůraznil význam družstev pro celosvětovou ekonomiku: „Družstva ve světě sdružují přes jednu miliardu členů a přímo zaměstnávají přibližně 280 milionů lidí. V Evropské unii je do družstev zapojeno zhruba 250 tisíc lidí,“ uvedl.

Zároveň vyzval k vytvoření příznivějších podmínek pro další rozvoj družstevního podnikání v České republice – a to jak po stránce legislativy, tak v oblasti podpory jejich ekonomických aktivit. Připo-

mněl, že družstva vykazují v nestabilních nebo krizových obdobích velkou odolnost a pružnost.

V dalších vystoupeních předsedů členských svazů (Svaz českých a moravských **výrobních** družstev, Svaz českých a moravských **spotřebních** družstev a Svaz českých a moravských **bytových** družstev) společně zazněla potřeba nutné právní úpravy družstva: vytvoření samostatného družstevního zákona nebo alespoň zdůraznění některých prvků, které by družstevnictví vždy mělo mít na rozdíl od obchodních společností, jako je svépomoc, solidarita, demokratický způsob fungování, vnitřní kontroly apod.

Součástí programu byla prezentace některých českých družstev, jejichž produkty mohli hosté ochutnat či vyzkoušet. Konference potvrdila, že družstva hrají důležitou roli při budování ekonomicky udržitelné, sociálně spravedlivé a demokratické společnosti – nejen v České republice, ale i po celém světě.

OCENĚNÍ STUDENTSKÉ PRÁCE

Družstevní asociace ČR (DA ČR) každoročně odměňuje studenty vysokých škol za kvalitně zpracované buď bakalářské, nebo diplomové práce s tématem družstevnictví. V roce 2025 byla oceněna práce s názvem „**Obchodní strategie vybraného velkoobchodu**“, kterou vypracovala dnes již Ing. Monika Löffelmannová z Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Práce byla zaměřena především na zhodnocení nákupní a prodejní strategie vybraného velkoobchodu, konkrétně Západočeského konzumního družstva Sušice (ZKD Sušice). Studentka velmi podrobně analyzovala současnou situaci, identifikovala klíčové faktory ovlivňující efektivitu a konkurenceschopnost družstva a v závěru navrhla konkrétní opatření pro zlepšení obchodních procesů.

Za DA ČR její práci ocenil předseda Svazu českých a moravských spotřebních družstev a zároveň místopředseda DA ČR Ing. Pavel Březina. Poté společně s jejím vedoucím diplomové práce doc. Kamilem Píchou podrobněji rozebírali složitou problematiku spotřebních družstev. Ocenili důkladnost, s jakou studentka k práci přistoupila, a popřáli jí hodně štěstí a především energie do další práce.

DRUŽSTVO ROZHLEDNY NA PETŘÍNĚ V PRAZE

text: Mgr. Vladimíra Vávrová

Petřínská rozhledna patří k atraktivním pamětihodnostem Prahy. Pro družstevní historii je velmi zajímavým faktem, že stavbu rozhledny i vybudování lanové dráhy na Petřín realizovalo družstvo – **Družstvo rozhledny na Petříně**. Připomeňme si i letos při příležitosti již 135. výročí základní údaje o činnosti tohoto družstva, o rozhledně, která během své existence zažila období slávy i momenty, ve kterých mohla navždycky zmizet z pražského horizontu, i o peripetiích lanové dráhy.

U zrodu rozhledny stáli v roce 1890 členové Klubu českých turistů, které při návštěvě Paříže inspirovala Eiffelova věž, zejména pánové dr. Vilém Kurz a architekt Vratislav Pacovský. Realizaci jejich plánu napomohla i skutečnost, že v roce 1891 se měla konat v Praze Zemská jubilejní výstava. Zároveň s projektem stavby rozhledny vznikl v roce 1890 i plán na postavení lanové dráhy na Petřín. Celkový rozpočet na výstavbu rozhledny a lanovky vyšel na značnou sumu – 110 000 zl. V únoru 1890 se konala valná hromada Klubu českých turistů, na které byl přijat návrh projektu a zároveň se zrodila myšlenka založit za tím účelem družstvo, které by od veřejnosti získalo úpisem podílů potřebné peníze. Pro získání zájmu veřejnosti byla vydána i propagační brožura. V dubnu t. r. se pak v budově Živnostenské banky sešla ustavující schůze Družstva rozhledny na Petříně. První řádná valná hromada družstva se konala 26. října 1890 v Měšťanské besedě. Osobně přišlo 48 podílníků a 25 osob zastupujících plnou mocí, celkem držících 420 podílů.

Autoři projektu rozhledny byli **Ing. František Prášil** a **Ing. Julius Souček**. Objednávka byla zadána První českomoravské továrně na stroje. Přes počáteční potíže trvala výstavba petřínské rozhledny pouhých 5 měsíců a 6 dní. Na výrobu se spotřebovalo 175 tun železa. Šedesátimetrová rozhledna byla otevřena pro veřejnost 8. srpna a slavnostní otevření se konalo 20. srpna 1891. Návštěvníci mohli na její vyhlídkovou terasu vyjít po 300 schodech nebo se nechat vyvézt výtahem poháněným plynovým (později elektrickým) motorem.

Lanová dráha se začala stavět zároveň s rozhlednou. Její trať ale měla trochu jinou trať než později a byla o něco kratší. Jako pohon sloužil systém vodní převahy, kdy vozy měly ve spodní části nádrž, která byla v horní stanici naplněna vodou a takto zatížený vůz vytáhl druhý nahoru. V dolní stanici se pak voda vypustila. Vozy pro lanovou dráhu byly vyrobeny ve smíchovské Ringhofferově továrně, měly 4 oddíly a svezlo se v nich až 50 cestujících. Jízda trvala 6 minut. První cestující se svezli 25. července 1891.

Zásadní práci při výstavbě odvedl předseda družstva Vratislav Pacovský, který řídil nejen samotnou stavbu rozhledny a lanové dráhy, ale i veškeré řemeslnické práce a ve finále konal nepřetržitý dozor na staveništi. Aby po skončení Zemské jubilejní výstavy neochaboval zájem veřejnosti o tyto dvě nové atrakce Prahy, připravovalo družstvo další aktivity. Například nedaleko rozhledny byl umístěn pavilon Klubu českých turistů přestěhovaný z výstaviště a v něm nainstalováno zrcadlové bludiště, později byla v 1. patře rozhledny zřízena camera obscura, která byla volně přístupna návštěvníkům, atp.

Zápisy z valných hromad družstva jsou velmi zajímavé nejen obsahem, ale i prezenčními listinami podílníků, kteří se valných hromad účastnili. Podle původních stanov nebylo možné prvních 5 let od vzniku družstva vyzvednout podíly, později se uvažovalo o prodloužení termínu až do roku 1910. Družstvo bylo přitom každoročně ziskové, ale největší část zisku vždy plynula do umocňovacího a obnovovacího fondu. Zájem podílníků o hospodaření druž-

stva tak postupně opadával a mnoho jich na výnos svých podílů rezignovalo a investici odepsali jako „dar“ na stavbu rozhledny. V roce 1903 se družstvo podle nového zákona o revizi společenstev stalo členem Jednoty českých hospodářských a výtěžkových společenstev v království Českém.

Vypuknutí 1. světové války a válka sama zasáhly také do chodu Družstva rozhledny na Petříně. Rozhledna sice měla určité příjmy, ale činnost lanové dráhy byla zastavena. Situace se po roce 1919 začala konsolidovat, stoupala i návštěvnost rozhledny, ale provoz lanovky se obnovit nepodařilo. Přestože bylo podniknuto několik pokusů obnovit provoz, na svoje zprovoznění si musela lanovka ještě pár let počkat. Družstvo v této záležitosti nemohlo nic dělat, neboť koncese k lanové dráze patřila městu a družstvo ji jen provozovalo. Teprve v souvislosti s IX. všesokolským sletem se situace změnila. Koncem roku 1930 bylo rozhodnuto, že nejlepším řešením bude převod lanovky do správy města, což se stalo v březnu 1931, kdy lanovku převzaly Elektrické podniky hl. m. Prahy, které okamžitě provedly její rekonstrukci podle projektu ČKD a elektrifikaci. Předáním lanovky se družstvo zbavilo značného břemene a město za to prodloužilo dobu, po kterou bude družstvo spravovat rozhlednu. Původní smlouvou byl stanoven termín předání po 50 letech, tedy v roce 1941. Nově byla tato lhůta prodloužena do roku 1956.

K 31. prosinci 1937 mělo družstvo celkem 413 členů. Kritickým se stal pro rozhlednu červenec 1938, kdy zde vypukl požár, jehož důvodem byl

zkrat, od kterého chytlo dřevěné obložení výtahu. Nikomu se naštěstí nic nestalo a požár byl po 40 minutách uhašen. Přesto se plameny rozšířily až na dřevěnou konstrukci zastřešení, takže následně musela být částečně přestavěna horní část rozhledny.

Podruhé byla existence rozhledny ohrožena v době okupace republiky, když údajně Adolf Hitler prohlásil, že rozhledna je odpornou stavbou, která hyzdí krásné „říšské“ město Prahu. Přípisem presidia hl. m. Prahy ze dne 27. ledna 1942 bylo družstvu oficiálně oznámeno, že konstrukce rozhledny musí být odstraněna, správní rada družstva podala odvolání, které ale bylo zamítnuto a družstvo vyzváno k likvidaci konstrukce. Paradoxně celou záležitost vyřešil atentát na říšského protektora R. Heydricha. Po skončení období tzv. heydrichiády se na likvidaci rozhledny naštěstí zapomnělo.

V době protektorátu se družstvo muselo přizpůsobit novým poměrům. Musela být provedena úprava stanov a podíly družstva musely projít kompletní revizí. Rovněž byl změněn název družstva na: Genossenschaft des Aussichtsturmes auf dem Laurenziberg, reg. Gen. m. b. H. Přestože byla válka, návštěvnost byla velmi dobrá a s ní příjmy, které každoročně rostly a umožňovaly výplaty dividend. Od roku 1944 však návštěvnost začala klesat a tento trend pokračoval i po válce. Od počátku roku 1945 přestala jezdit lanová dráha a ani rozhledna neunikla na krátkou dobu uzavření z důvodu obsazení německými vojáky, kteří si zde zřídili vojenskou pozorovatelnu. Ale již 13. května 1945 se mohli první návštěvníci opět dívat na Prahu.

Po osvobození republiky byla dle dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb. v družstvu zavedena dočasná národní správa. Byla svolána mimořádná valná hromada, na které byla provedena volba nové správní rady a výmaz německého názvu firmy. V roce 1948 se z rozhledny uskutečnil první zku-

šební televizní přenos. Rozhledna se však dostala do úvah o začlenění do komunální sféry. Ústřední národní výbor informoval vedení družstva o možnostech a formě převzetí rozhledny do správy města Prahy. Přes ujištění o „dožití“ družstva do roku 1956 došlo brzy ke změně. Důvodem byl vyšší státní zájem. Hospodářský referát ÚNV hl. m. Prahy vydal ve středu 21. ledna 1953 výměr, kterým na návrh Ústřední rady družstev zrušil družstvo a nařídil jeho okamžitou likvidaci. Ihned poté byl proveden zápis likvidace v rejstříku a v roce 1956 byla likvidátory Ústřední rady družstev podána žádost o vymazání družstva z rejstříku.

Pro úplnost uvádíme ještě několik významnějších dat ze „životu“ rozhledny a lanovky po roce 1953. Od roku 1953 bylo zahájeno pravidelné televizní vysílání a byl zde v činnosti televizní vysílač. Jako vysílač sloužila rozhledna 40 let, než ji nahradila Žižkovská věž. O rozhlednu jako takovou nebylo příliš pečováno, a tak byla v roce 1979 z důvodu havarijního stavu tubusu pro veřejnost uzavřena. Znovu byla zpřístupněna v až roce 1991 zásluhou organizátorů Všeobecné československé výstavy. V letech 2000–2001 byla provedena nutná rekonstrukce a v březnu 2002 byla znovu otevřena. Také osud lanové dráhy byl strastiplný. V roce 1965 došlo vlivem dešťů k rozsáhlým sesuvům půdy, které způsobily uzavření lanové dráhy. Teprve v roce 1981 byla provedena sanace celého petřínského svahu a o 2 roky později zahájena stavba nové trati lanovky, na které byl zahájen provoz v roce 1985 při příležitosti konání VI. československé spartakiády.

Použité publikace a dokumenty:

Rudolf Píša, *125 let mladší a menší sestřičky*, Věstník MCP č. 8/2016
Lanovkou opět na Petřín, Dopravní podnik, Praha 1985

Diplomová práce Jitky Hlávkové: *Investiční výstavba českých družstev na přelomu 19. a 20. století*

SAMUEL JURKOVIČ

text: Ing. Lenka Fremutová Týčová

V roce 2026 si připomínáme 230 let od narození průkopníka evropského družstevnictví **Samuela Jurkoviče (1796–1873)**. Patří mezi nejvýznamnější osobnosti slovenského národního a kulturního života 19. století. Byl učitelem, osvětovým pracovníkem a průkopníkem družstevnictví nejen na Slovensku, ale i v Evropě.

Zpočátku působil jako učitel v Sobotišti, kde se věnoval rozvoji moderních pedagogických metod a zkvalitňování školství. Věřil, že škola má žáky připravovat na praktický život a rozvíjet jejich myšlení, což bylo v té době velmi pokrokové. Rovněž podporoval kulturní život a posiloval slovenské národní

obrození. Zakládal knihovny, čtenářské kroužky a vzdělávací spolky, které měly podporovat slovenské povědomí. Spolupracoval také se štitúrovci a aktivně se podílel na šíření slovenského jazyka a kultury.

Vznik první družstevní záložny

Nejvýznamnějším Jurkovičovým počinem bylo založení Gazdovského spolku v Sobotišti v roce 1845. Šlo o první družstevní úvěrovou záložnu v Evropě, která poskytovala levné půjčky rolníkům a řemeslníkům. Spolek fungoval na principech solidarity, vzájemné pomoci a finanční odpovědnosti. Tento model se později stal základem moderního slovenského družstevnictví. Myšlenka družstevnictví, kterou rozvíjel, se rozšířila i mimo hranice Slovenska a přinesla mu uznání doma i v zahraničí.

Samuel Jurkovič se stal symbolem vzdělanosti, solidarity a národního uvědomění. Svoji celoživotní snahou o zlepšení života obyčejných lidí a rozvoj kultury se zařadil mezi nejvýznamnější osobnosti slovenských dějin.

Muzeum Samuela Jurkoviče

Muzeum stojí v klidné slovenské vesničce Sobotišti, v historickém sídle, které kdysi patřilo místním elitám. Nyní oslavuje jiný druh dědictví: moc obyčejných lidí spojených společným cílem. Muzeum bylo rekonstruováno tak, aby zachytilo více než 160 let kooperativní historie, propojuje minulost a současnost a připomíná návštěvníkům, že ideály důvěry, svépomoci a sdílené prosperity zůstávají stejně důležité jako kdykoli předtím. V centru tohoto příběhu je Samuel Jurkovič jako vizionářský učitel, reformátor a sociální průkopník, který založil jedno z prvních úvěrových družstev v Evropě. Jurkovič, veden svou vírou v solidaritu, spojil místní zemědělce a řemeslníky, aby sdíleli zdroje, vzájemně se podporovali a budovali stabilitu prostřednictvím kolektivního úsilí. Jeho iniciativa položila základy slovenského družstevního hnutí, transformovala ekonomický život venkovských komunit a inspirovala další generace.

<https://www.muzeum.sk/druzstevne-muzeum-samuela-jurkovica-sobotiste.html>

CZECH COOPERATOR

Vydává Družstevní asociace ČR, Těšnov 5, 110 01 Praha 1.

Tel.: 00420 222 312 494, e-mail: coopas@dacr.cz,

www.dacr.cz. Případné příspěvky zasílejte prosím na adresu vydavatele.

Czech Cooperator je zapsán do evidence periodického tisku pod evidenčním

číslem: **MK ČR E 12784**. Grafická úprava: colorkitchen.cz. Tisk: Tiskárna Kufr **ISSN 1803-3423**.

DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE
ČESKÉ REPUBLIKY

NABÍZÍME K PRONÁJMU

SEKRETARIAT@DACR.CZ

224 805 141 | 222 312 460

KONGRESOVÝ SÁL

- OZVUČENÍ
- DATAPROJEKTOR
- INTERNETOVÉ PŘIPOJENÍ
- KUCHYŇKA
- ŠATNA
- SOCIÁLNÍ ZAŘÍZENÍ

KAPACITA: 70 OSOB

ZASEDACÍ MÍSTNOST

- KUCHYŇKA
- ŠATNA
- DATAPROJEKTOR
- KLIMATIZACE
- INTERNETOVÉ PŘIPOJENÍ

KAPACITA: 30 OSOB

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH BYTOVÝCH DRUŽSTEV

Reprezentuje 40 let zkušeností se správou bytového fondu a 40 let práce ve prospěch bytových družstev. Družstevní bydlení je významným prvkem sektoru bydlení nejenom v ČR, ale i v celé Evropě. V ČR má družstevní bydlení mnohaletou tradici, jejíž kořeny sahají až do období před první světovou válkou.

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH SPOTŘEBNÍCH DRUŽSTEV

Držitel značky COOP, což je obchodní značka spotřebních družstev. V České republice je členem skupiny 44 spotřebních družstev provozujících kolem 2 400 prodejen. Skupina COOP tak disponuje největší maloobchodní sítí prodejen v České republice. Vážíme si svých zákazníků a jsme s nimi v každodenním kontaktu. Místo, kde působíme, je pro nás důležité a cílíme na vylepšení života pro obyvatele v regionech.

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH VÝROBNÍCH DRUŽSTEV

Hájí zájmy svých členských družstev, která jsou nedílnou součástí českého podnikatelského sektoru. Jedním z jejich charakteristických prvků je trvalá inovace výrobků ve všech 16 odvětvích působení výrobních družstev. Dalším znakem je vysoká kvalita a konkurenceschopnost výrobků družstev sdružených v SČMVD. Svými aktivitami podporuje integraci osob se zdravotním postižením.

ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ ČESKÉ REPUBLIKY

Sdružuje družstva a obchodní společnosti působící v sektoru zemědělství. Podporuje rozvoj moderních forem zemědělského podnikání. Praxe prokazuje, že zemědělská a odbytová družstva jsou nedílnou součástí podnikání na venkově. Družstevní podnikání v zemědělském sektoru je významnou tradiční formou podnikání ve světě i v ČR.

www.scmdbd.cz

www.scmsd.cz

www.scmvd.cz

www.zscr.cz

DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČESKÉ REPUBLIKY

Je střešovou organizací českého družstevnictví. Družstevní Asociace České republiky jako koordinační centrum českého a moravského družstevnictví reprezentuje zájmy družstevnictví vůči zákonodárné a výkonné státní moci a na veřejnosti. Ve vztahu ke svým členským organizacím zabezpečuje poradenskou činnost, legislativní iniciativu a koordinuje postupy ve věcech společného zájmu. V jednotlivých oblastech mezinárodních vztahů prosazuje zájmy družstevnictví v zahraničí. Jejími členy jsou čtyři sektorové družstevní svazy.

www.dacr.cz